

COMMENTAAR 13

INTERUNIVERSITAIRE ATTRACTIEPOLEN

Vorbereiding fase VI

24 maart 2005

COMMENTAAR 13

INTERUNIVERSITAIRE ATTRACTIEPOLEN

Vorbereiding fase VI

24 maart 2005

Inhoud

SITUERING.....	3
AANDACHTSPUNTEN EN BEKOMMERNISSEN.....	3
Verdeelsleutel IUAP-middelen	3
Budget.....	4
Focus op kwaliteit.....	4
Geen sturing	4
Rechtmatig aandeel humane wetenschappen	5
BESLUIT	5

SITUERING

Het federale programma voor Interuniversitaire Attractiepolen (IUAP's) wordt telkens voor vijf jaar goedgekeurd. Binnenkort vangt de voorbereiding van IUAP-fase VI (2007-2011) aan; fase V wordt in het kader hiervan geëvalueerd.

Bij de voorbereiding van de nu lopende fase V wijdde de VRWB-commissie Federale en Internationale Samenwerking een bespreking aan de IUAP's. Veel van de toen besproken punten blijken nog steeds actuele thema's te zijn. In het vooruitzicht van de voorbereiding van een nieuwe fase, wil de VRWB opnieuw pro-actief nadenken over deze thema's. De verdeelsleutel Vlaamse/Franstalige Gemeenschap, het IUAP-budget, ... zijn hierin belangrijke aandachtspunten. De bekommernissen en aanbevelingen van de VRWB worden in voorliggende commentaar samengevat.

AANDACHTSPUNTEN EN BEKOMMERNISSEN

VERDEELSLEUTEL IUAP-MIDDELEN

Voor de verdeling van de federale IUAP-middelen onder de Vlaamse Gemeenschap/Franstalige Gemeenschap wordt momenteel een communautaire verdeelsleutel gehanteerd van 56VI/44F. Deze sleutel werd overeengekomen tijdens de Interministeriële Conferentie Wetenschapsbeleid (IMCWB) van mei 1996.

Deze verdeling is al onderwerp geweest van talrijke discussies. Tijdens besprekingsrondes rond vorige IUAP-fases (IV en V) werd nl. vanuit de Vlaamse Gemeenschap aangedrongen op het herzien van deze percentages, meer in overeenstemming met de reële situatie. Dit voorstel heeft telkens op grote weerstand gebotst. Of deze verdeelsleutel behouden blijft, zal waarschijnlijk weer aan bod komen bij de besprekingen van de komende VI^{de} IUAP-fase.

De gehanteerde sleutel is een onderschatting van het deel waar Vlaanderen recht op heeft.

In andere domeinen zijn bovendien hogere percentages voor Vlaanderen afgesproken:

* In de Financieringswet¹ van 1989 wordt de overdracht van federaal geld naar de Gewesten en Gemeenschappen geregeld. Zo wordt onderwijs betaald met een gedeelte van de BTW-opbrengst, volgens een verdeelsleutel die eveneens in deze wet werd opgenomen. Er werd tevens voorzien in een inhaaloperatie voor de Vlaamse Gemeenschap van 56,5VI/43,5F in 1989 tot 57,55VI/42,45F in 1999. Vanaf 1999 zou de verdeling moeten gebeuren op basis van "het aantal leerlingen op basis van bij wet vastgelegde objectieve criteria". Over dit laatste, nl. de telling van de leerlingen, is er nog steeds geen akkoord. De verdeelsleutel blijft op het niveau van 1999.

* In het domein mobiliteit wordt een verdeelsleutel gebruikt 60VI/40W.

---

¹ Bijzondere wet op de financiering van de gemeenschappen van 16 januari 1989.

BUDGET

Het totaalbudget voor de lopende IUAP-fase V bedraagt 111,638 miljoen euro voor in totaal 36 netwerken gedurende een periode van 5 jaar. Het budget voor fase V werd verhoogd t.o.v. fase IV, maar slechts met de helft van het gevraagde. Er werd geopteerd om toch een zo hoog mogelijk aantal netwerken te financieren.

Elk netwerk ontvangt op het eerste zicht een aanzienlijke globale som. Een IUAP is echter een breed netwerk dat bestaat uit verschillende onderzoeksteams op verschillende sites, waardoor het projectbudget een sterke 'verdunning' ondergaat. Bovendien stelt men vast dat de budgetten en de gemiddelde steun per project voor de allerbeste onderzoeksprojecten in de voorbije 10 jaar niet of nauwelijks zijn gestegen. Omdat binnen sommige netwerken het aantal partners zeer hoog ligt, is een situatie ontstaan waar zelfs niet voldoende geld beschikbaar is om alle partners te betalen.

Ideaal zou zijn dat in de nieuwe fase VI de goedgekeurde projecten voldoende financiële middelen krijgen voor het optimaal uitvoeren van hun programma, zonder hiervoor bijkomend andere financieringsbronnen te moeten aanspreken. Daarom wordt hier in eerste instantie een verhoging van het budget bepleit. Indien dit niet kan, lijkt een lager aantal netwerken aangewezen.

FOCUS OP KWALITEIT

In fase V zijn 25% van de netwerken al 20 jaar in het IUAP-systeem aanwezig. Bij de voorbereiding van deze fase werd door de evaluatie-experts een zogenaamde 'sunset-clausule' voorgesteld, om deze netwerken die een hoog niveau bereikt hebben, een laatste maal in aanmerking te laten komen voor financiering, opdat nieuwe ploegen een kans zouden krijgen. Men is hier toen niet op ingegaan.

De VRWB is van oordeel dat alle netwerken, ongeacht hun status of aantal 'IUAP-jaren', de kans moeten krijgen zich kandidaat te stellen. Anderzijds mag men dit kanaal niet zien als structurele financiering voor sommige groepen. Kwaliteit moet primeren bij de selectie.

Dit kan ertoe leiden dat universiteiten, binnen hun instelling, waarschijnlijk een afweging zullen moeten maken. Ofwel blijven ze prioriteit geven aan deze – vaak zeer prestigieuze – ploegen op kruissnelheid, die gemakkelijker via andere kanalen aan financiële middelen kunnen komen, ofwel geven ze eerder kansen aan jonge veelbelovende onderzoeksgroepen. Dit is een zeer moeilijke keuze.

Een voorstel om hieraan tegemoet te komen is dat een bepaald percentage van het budget gereserveerd wordt om jonge ploegen een kans te geven.

GEEN STURING

De IUAP's zijn bedoeld voor onderzoek op vrij initiatief van de onderzoeker. Ten opzichte van de verscheidenheid aan mogelijkheden voor strategisch onderzoek, zijn de kanalen voor het vrije niet-gerichte onderzoek beperkt.

De VRWB is gekant tegen het inbouwen van elke vorm van sturing, bv. vooraf instellen van bepaalde prioritaire domeinen, thema's, ... Het initiatief moet bij de onderzoeksteams blijven, die dan op de kwaliteit van hun voorstel beoordeeld worden. De flexibiliteit en de openheid, typerend voor het IUAP-programma, moeten gevrijwaard worden.

RECHTMATIG AANDEEL HUMANE WETENSCHAPPEN

De humane wetenschappen vertegenwoordigen 9 van de 36 IUAP's of zo'n 25%. Een rechtmatig aandeel moet gegarandeerd blijven.

De VRWB meent dat in sommige domeinen van de humane wetenschappen de 'aanvraagcultuur' en de invulling van onderzoek anders is dan bij de exacte wetenschappen. Met deze diversiteit in cultuur moet rekening gehouden worden.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Het IUAP-programma is één van de weinige programma's waar duurzame samenwerkingsverbanden over de grenzen van beide Gemeenschappen heen ondersteund worden. IUAP's hebben een grote meerwaarde: de globale output is groot, ze creëren interactie tussen onderzoekers en openen (internationale) deuren.

Het opnemen van buitenlandse partners moet een meerwaarde betekenen voor het netwerk. Door dit formeel te verplichten is er een risico dat het een loutere formaliteit wordt. Bovendien kan dit afbreuk doen aan de flexibiliteit van het programma.

De IUAP's moeten wél gestimuleerd worden om mee te dingen op de internationale scène. Nu zijn zij veel te weinig zichtbaar. Dit is belangrijk in het kader van de 'Networks of Excellence' in het kader van een Europese onderzoeksruimte.

BESLUIT

De VRWB vraagt vice-minister-president Fientje Moerman om deze bekommernissen, en vnl. een correctie van de voor Vlaanderen nadelige verdeelsleutel, alsook een verhoging van het IUAP-budget bij de bevoegde federale collega 's tijdig aan te kaarten.

Elisabeth Monard
Secretaris

Karel Vinck
Voorzitter

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), telkens drie door de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Uitgave van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

E. Monard, secretaris

VRWB-secretariaat
North Plaza B
Koning Albert II-laan 7 - 4e verd.
B-1210 Brussel

Tel. +32 (0)2 553.45.20
Fax +32 (0)2 553.45.23
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.vlaanderen.be

